EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 29.6.2021
COM(2021) 337 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

kattava kertomus Euroopan parlamentille ja neuvostolle Euroopan strategisten investointien rahastosta (ESIR) myönnettävän EU:n takauksen käytöstä ja Euroopan strategisten investointien rahaston takuurahaston toiminnasta

Sisällys

1. Johdanto 2
2. EU:n takaus 3
3. EU:n takauksen käyttö 5
3.1. Infrastruktuuri- ja innovointi-ikkuna 6
3.1.1. Infrastruktuuri- ja innovointi-ikkunan velkasalkku 7
3.1.2. Infrastruktuuri- ja innovointi-ikkunan pääomasalkku 8
3.2. Pk-yritysikkuna 8
3.2.1 Pk-yritysikkunan velkasalkku 9
3.2.2 Pk-yritysikkunan pääomasalkku 9
4. ESIR-rahastoon kuuluvan EU:n takuurahaston toiminta 10
4.1. Takuurahaston rahoitusjärjestely 10
4.2. Vuotuiset ja kumulatiiviset rahavirrat 11
4.3. Salkun koostumus ja keskeiset ominaisuudet 12
4.4. Tulos 12
4.5. Arvio tavoitesumman riittävyydestä ja takuurahaston varojen määrästä 13
5. Päätelmät 13

1. Johdanto

Euroopan strategisten investointien rahasto (ESIR), Euroopan investointineuvontakeskus ja Euroopan investointihankeportaali (EIPP) perustettiin vuonna 2015 asetusten (EU) N:o 1291/2013 ja (EU) N:o 1316/2013 muuttamisesta 25 päivänä kesäkuuta 2015 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2015/1017[1], jäljempänä ’ESIR-asetus’. Tavoitteena oli saada käyttöön yksityistä rahoitusta investointien vauhdittamiseksi unionissa. Komissio ja Euroopan investointipankki (EIP) allekirjoittivat 22. heinäkuuta 2015 sopimuksen Euroopan strategisten investointien rahaston hallinnoinnista ja EU:n takauksen myöntämisestä, jäljempänä ’ESIR-sopimus’.

ESIR-sopimusta on muutettu ja oikaistu useaan otteeseen:

- ESIR-sopimuksen **ensimmäinen** muutos ja oikaisu allekirjoitettiin 21. heinäkuuta 2016, jolloin siihen lisättiin kaksi pk-yritysikkunaan kuuluvaa tuotetta: pk-yritysikkunan osaketuote ja EaSI-ohjelman[2] takuuparannus;

- ESIR-sopimuksen **toinen** muutos ja oikaisu allekirjoitettiin 21. marraskuuta 2017. Sillä muutettiin kolme pk-yritysikkunaan kuuluvaa takaustuotetta tilapäisistä (etupainotus) pysyviksi parannuksiksi (lisärahoitus) ja lisättiin pk-yritysikkunaan uusi tuote, kulttuurialan ja luovien toimialojen tehostettu takausjärjestely (CCS GF);

- Vuonna 2017 ESIR-asetusta muutettiin asetusten (EU) N:o 1316/2013 ja (EU) 2015/1017 muuttamisesta Euroopan strategisten investointien rahaston voimassaoloajan pidentämisen osalta sekä kyseistä rahastoa ja Euroopan investointineuvontakeskusta koskevien teknisten parannusten tekemiseksi 13 päivänä joulukuuta 2017 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2017/2396[3], jäljempänä ’ESIR 2.0 -asetus’. ESIR 2.0 -asetuksella muun muassa kasvatettiin EU:n takauksen määrää ja mukautettiin rahoituksen tavoitesummaa. ESIR-sopimuksen **kolmas** muutos ja oikaisu allekirjoitettiin 9. maaliskuuta 2018 ESIR 2.0 -asetuksen huomioon ottamiseksi;

- ESIR-sopimuksen **neljäs** muutos ja oikaisu allekirjoitettiin 20. joulukuuta 2018. Sillä kasvatettiin ESIR-rahaston rahoitusosuutta olemassa olevissa pk-yritysikkunan tuotteissa ja lisättiin kaksi uutta pk-yritysikkunan tuotetta (ESIR-rahaston yhdistelmätuote ja ESIR-rahaston yksityisluottotuote pk-yrityksille);

- ESIR-sopimuksen **viides** muutos ja oikaisu allekirjoitettiin 27. maaliskuuta 2020. Sillä muun muassa kasvatettiin ESIR-rahaston rahoitusosuutta olemassa olevissa pk-yritysikkunan tuotteissa ja lisättiin kaksi uutta pk-yritysikkunan tuotetta (eurooppalainen riskipääomajärjestely (Escalar) sekä osaamisen ja koulutuksen tuote);

[1] EUVL L 169, 1.7.2015, s. 1–38.
[2] Työllisyyttä ja sosiaalista innovointia koskeva ohjelma.
[3] EUVL L 345, 27.12.2017, s. 34.

- Koronaviruksen taloudellisten vaikutusten rajoittamiseksi tehty ESIR-sopimuksen **kuudes** muutos ja oikaisu allekirjoitettiin 27. huhtikuuta 2020. Sillä tuettiin käyttöpääoman lainaamista koronaviruksen vaikutuksista kärsineille yrityksille siirtämällä varoja infrastruktuuri- ja innovointi-ikkunan oman pääoman ehtoisista kansallisten kehityspankkien toimista ja eräistä olemassa olevista pk-yritysikkunan tuotteista.

  Tässä yhteydessä tehostetulle COSME-ohjelman lainatakausjärjestelylle (COSME LGF) myönnettyä EU:n takausta korotettiin 1 484 miljoonaan euroon ja pk-yritysten tehostettuun InnovFin-takausjärjestelmään myönnettyä EU:n takausta korotettiin 1 400 miljoonaan euroon.

ESIR-asetuksen 18 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaan komissio julkaisee viimeistään 30. kesäkuuta 2018 ja sen jälkeen kolmen vuoden välein kattavan kertomuksen EU:n takauksen käytöstä ja takuurahaston toiminnasta.

ESIR-rahaston sitoumuskausi päättyi 31. joulukuuta 2020. Jo hyväksyttyjä ESIR-toimia voidaan allekirjoittaa 31. joulukuuta 2022 saakka, ja toiminnan seurantaa jatketaan, kunnes kaikki EU:n takauksella tuetut rahoitus- ja investointitoimet on maksettu takaisin.

Kaikki tässä kertomuksessa esitetyt luvut on kerätty 31. joulukuuta 2020 mennessä.

2. EU:n takaus

Unioni antaa EIP:lle ehdottoman, peruuttamattoman ja vaadittaessa maksettavan (first demand) takauksen ESIR-rahaston rahoitus- ja investointitoimia varten. Tarjoamalla EIP:lle parempaa riskinkantokykyä EU:n takaus antaa mahdollisuuden kasvattaa EIP:n rahoitus- ja investointitoimilla tuettavien suuririskisten hankkeiden määrää infrastruktuuri- ja innovointi-ikkunassa. Näin se auttaa korjaamaan markkinoiden toimintapuutteita ja epätyydyttäviä investointiolosuhteita. EU:n takauksen ansiosta myös Euroopan investointirahasto (EIR) voi lisätä lainanantoaan ja rahoittaa aiempaa useampia yrityksiä pk-yritysikkunassa, mikä lisää pk-yritysten ja pienten mid-cap-yritysten saatavilla olevaa rahoitusta[4].

ESIR-toimet katetaan osittain EU:n takauksella, ja osittain EIP toteuttaa ne omalla riskillään. EU:n takaukseen varattiin aluksi 16 miljardia euroa unionin talousarviosta ja viisi miljardia euroa EIP:n omista varoista. ESIR 2.0 -asetuksella unionin talousarviosta peräisin olevaa osuutta kasvatettiin 26 miljardiin euroon ja EIP:n varoista peräisin olevaa osuutta 7,5 miljardiin euroon.

[4] ESIR-asetuksen 3 artikla.

Käytettävissä oleva EU:n takaus on luonteeltaan uusiutuva vuoden 2022 loppuun asti, eli se voidaan asettaa käytettäväksi uusiin toimiin olemassa olevien tointen kuoletuksen jälkeen, mikäli EU:n takaus ei yhtenäkään ajankohtana ole yli 26 miljardia euroa ja EU:n takauksen nojalla unionin yleisestä talousarviosta suoritettavien maksujen yhteenlaskettu nettomäärä on enintään 26 miljardia euroa.

EU:n takaus kattaa EIP:n allekirjoittamat infrastruktuuri- ja innovointi-ikkunaan kuuluvat rahoitus- ja investointitoimet sekä EIR:n allekirjoittamat pk-yritysikkunaan kuuluvat rahoitus- ja investointitoimet. Infrastruktuuri- ja innovointi-ikkunan osuus oli aluksi enintään 13,5 miljardia euroa ja pk-yritysikkunan osuus enintään 2,5 miljardia euroa. Koska kiinnostus pk-yritysikkunaa kohtaan oli erityisen suurta, ESIR-rahaston johtokunta päätti heinäkuussa 2016 kasvattaa sitä siirtämällä siihen infrastruktuuri- ja innovointi-ikkunasta 500 miljoonaa euroa. ESIR 2.0 -asetuksella kasvatettiin edelleen pk-yritysikkunan osuutta ja asetettiin 6,5 miljardin euron raja, jota johtokunta voi mukauttaa enintään yhdeksään miljardiin euroon[5] (Taulukko 1).

Vastauksena covid-19-pandemiaan ESIR-rahaston johtokunta hyväksyi huhtikuussa 2020 yhteensä 250 miljoonan euron siirron infrastruktuuri- ja innovointi-ikkunan oman pääoman ehtoisista kansallisten kehityspankkien toimista pk-yritysikkunaan. Siirron tarkoituksena oli kasvattaa niiden välineiden kapasiteettia, jotka kohdistuvat koronaviruksesta kärsineisiin pk-yrityksiin.

Taulukko 1 – EU:n takauksen jakautuminen ja kehitys

(miljardia euroa)	Vuosi	Infrastruktuuri- ja innovointi-ikkuna	Pk-yritysikkuna	EU:n takaus yhteensä	EIP:n omat varat	ESIR yhteensä
ESIR 1.0	2015	13,5	2,5	**16,0**	5,0	**21,0**
ESIR 1.0 -mukautus	2016	13,0	3,0	**16,0**	5,0	**21,0**
ESIR 2.0	2018	19,5	6,5	**26,0**	7,5	**33,5**
ESIR 2.0 -mukautus	2020	19,25	6,75	**26,0**	7,5	**33,5**

Lähde: Komission yksiköt

[5] ESIR-asetuksen 11 artiklan 3 kohta.

ESIR-rahaston toimet covid-19-kriisin johdosta

ESIR-rahasto on ollut covid-19-pandemian puhkeamisesta vuoden 2020 alussa alkaen osa EU:n koordinoitua toimintaa, jolla pyritään lieventämään covid-19-kriisin sosioekonomisia vaikutuksia. EIR antoi ESIR-rahastosta vapautuneista varoista 2,2 miljardin euroa takauksia rahoituksen välittäjille ja 8 miljardia euroa rahoitusta yrityksille, myös mikroyrityksille ja sosiaalisille yrityksille sekä kulttuurialan ja luovien toimialojen pk-yrityksille.

Jotta lopullisia tuensaajia voitaisiin tukea mahdollisimman nopeasti, ESIR-rahaston johtokunta päätti huhtikuussa 2020 yksinkertaistaa tiettyjen covid-19-kokonaisrahoitukseen sisältyvien infrastruktuuri- ja innovointi-ikkunan toimien hyväksymisprosessia.

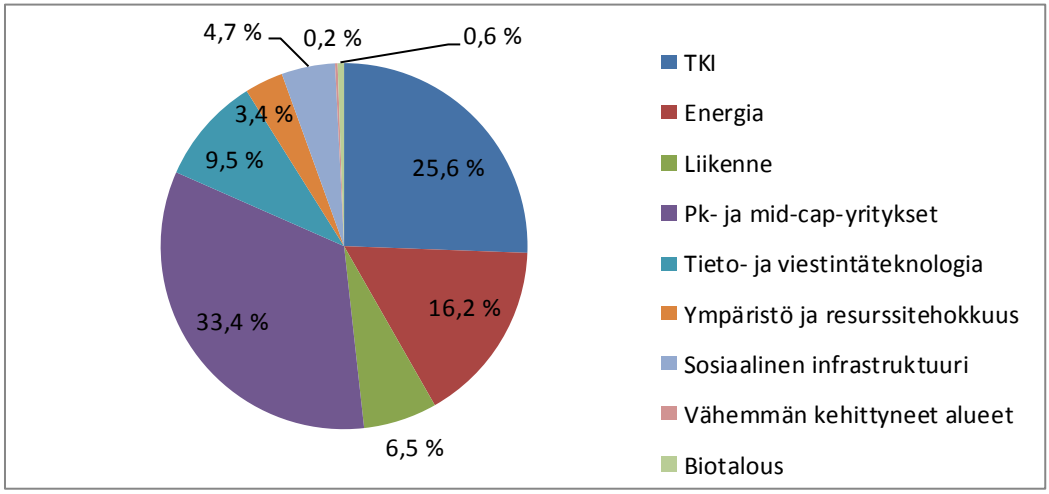
EIP:n johtokunta esimerkiksi hyväksyi toukokuussa 2020 ESIR-transaktion, jolla tuettiin covid-19-rokotteen kehittämistä ja valmistusta saksalaiselle BioNTech SE -yritykselle myönnetyllä 100 miljoonan euron velkarahoituksella. Rahoituksen avulla yritys pystyi laajentamaan tuotantokapasiteettiaan, jotta se voisi toimittaa rokotetta kaikkialle maailmaan mahdollisimman nopeasti pandemian taltuttamiseksi.

3. EU:n takauksen käyttö

Tässä luvussa tarkastellaan EU:n takauksen käyttöä erilaisten ESIR-rahastosta tuettujen tointen yhteydessä. EU:n takaus kattaa erilaisia infrastruktuuri- ja innovointi-ikkunaan ja pk-yritysikkunaan kuuluvia tuotteita.

Vuoden 2020 lopussa EIP-ryhmä (EIP ja EIR) oli hyväksynyt 1 549 ESIR-tointa, joiden rahoituksen kokonaismäärä oli 103 miljardia euroa. Näistä toimista jo 1 421 oli allekirjoitettu vuoden 2020 loppuun mennessä, ja niiden rahoituksen kokonaismäärä oli 82,7 miljardia euroa. Hyväksyttyjen tointen odotetaan saavan liikkeelle investointeja 545,3 miljardin euron arvosta (josta jo allekirjoitettujen tointen kokonaisinvestoinnit muodostavat 479,5 miljardia euroa). Toiminta kattaa kaikki EU:n jäsenvaltiot ja kaikki ESIR-asetuksessa säädetyt tavoitteet. Yli puolet investoinneista on kohdennettu tutkimukseen, kehittämiseen ja innovointiin sekä pk- ja mid-cap-yrityksille (kaavio 1).

Kaavio 1: Allekirjoitetuilla toimilla liikkeelle saadut ESIR-investoinnit (aloittain, joulukuu 2020)



Lähde: Komission yksiköt

EU:n talousarvioon kohdistuvat vastuut, joihin voi tulevaisuudessa liittyä maksuja talousarviosta ja jotka liittyvät EU:n takauksella katettuihin allekirjoitettuihin toimiin (sekä maksetut että vielä maksamattomat vastuut), olivat vuoden 2020 lopussa 24,1 miljardia euroa. EU:n takauksen kattamien maksettujen vastuiden kokonaismäärä oli puolestaan lähes 18,9 miljardia euroa.

Infrastruktuuri- ja innovointi-ikkunassa oli 31. joulukuuta 2020 mennessä esitetty EU:n takaukseen liittyviä maksupyyntöjä yhteensä 80,4 miljoonaa euroa. Lisäksi esitettiin seuraavat maksupyynnöt: EIP:n rahoituskuluihin 5,0 miljoonaa euroa, oman pääoman ehtoisten toimien arvonoikaisuihin 77,4 miljoonaa euroa sekä takaisinperintäkuluihin ja EIP:n korvattaviin hallintokuluihin 3,9 miljoonaa euroa.

Pk-yritysikkunassa oli vuoden 2020 loppuun mennessä esitetty EU:n takauksen nojalla maksupyyntöjä yhteensä 45,6 miljoonaa euroa. Pyynnöt koskivat muiden valuuttojen kuin euron hankkimista suojaustarkoituksiin.

3.1. Infrastruktuuri- ja innovointi-ikkuna

Infrastruktuuri- ja innovointi-ikkunassa EIP:n toimet jaetaan velkasalkkuun ja pääomasalkkuun EIP:n lainaluokitusjärjestelmän ja EIP:n vakiomuotoisen riskinarvioinnin perusteella. EU:n takauksen 19,25 miljardia euron enimmäismäärä jakautuu infrastruktuuri- ja innovointi-ikkunassa seuraavasti:

- enintään 15,24 miljardia euroa velkatyypin toimiin,

- enintään 4,01 miljardia euroa pääomatyypin toimiin.

EIP oli 31. joulukuuta 2020 allekirjoittanut 629 infrastruktuuri- ja innovointi-ikkunaan kuuluvaa tointa, ja rahoituksen kokonaismäärä oli 57,2 miljardia euroa. Näiden tointen odotetaan saavan liikkeelle investointeja 278,2 miljardin euron arvosta kaikissa jäsenvaltioissa.

3.1.1. Infrastruktuuri- ja innovointi-ikkunan velkasalkku

Infrastruktuuri- ja innovointi-ikkunan velkasalkkuun sisältyvät kaikki allekirjoitetut ja peruuttamattomat velkatyypin toimet. EIP tekee kussakin toimessa vakiomuotoisen riskinarviointinsa, johon sisältyy maksukyvyttömyys- ja takaisinperintäasteen todennäköisyyden laskenta, ottamatta huomioon EU:n takausta (jotta voidaan esittää transaktion kokonaisriski[6]). EU:n takauksella tuettavilla toimilla on yleensä korkeampi riskiprofiili kuin EIP:n tavanomaisilla toimilla, joten ne kuuluvat *erityistoimiin*[7]. ESIR-salkkuun voidaan sisällyttää riskittömämpiä transaktioita sillä edellytyksellä, että osoitetaan selvästi suuri lisäarvo ja että niiden sisällyttäminen on sopusoinnussa täydentävyyden tarjoamista koskevan vaatimuksen kanssa.

Infrastruktuuri- ja innovointi-ikkunan velkasalkun osalta unionin talousarviosta rahoitetaan takaus, joka kattaa EIP:n ESIR-toimiin liittyvän velkasalkun suuririskisimmän osan täysimääräisesti. Suuririskisimmän osan oletetaan olevan infrastruktuuri- ja innovointi-ikkunan tavanomaisen velkasalkun osalta noin 25 prosenttia ja infrastruktuuri- ja innovointi-ikkunan hybridivelkasalkun[8] osalta 33 prosenttia kaikkien EIP:n rahoittamien tointen volyymista investointikauden päättyessä. Jäännösriskin kantaa kokonaan EIP.

EU:n takaukseen voidaan vedota EIP:n velallisten maksulaiminlyöntien tai mahdollisen uudelleenjärjestelyprosessin yhteydessä velkatyypin toimiin liittyvien uudelleenjärjestelytappioiden kattamiseksi.

EIP:n velkatoimet tuottavat tuloja, jotka määritetään EIP:n hinnoittelumenetelmien mukaisesti. Riskiin liittyvät tulot jaetaan unionin ja EIP:n kesken ESIR-sopimuksessa määrättyjen riskin- ja tulonjakoperiaatteiden mukaisesti. Sopimuksen mukaan EU:n takaus kattaa suuririskisimmän osan täysimääräisesti, kun taas jäännösriskierä on kokonaisuudessaan EIP:n vastuulla.

---

6 ESIR-asetuksen liitteessä II oleva 6 kohta.

7 EIP:n perussäännön 16 artikla.

8 Infrastruktuuri- ja innovointi-ikkunan velkasalkkuun luodun hybridiosan tarkoituksena on toteuttaa erityistoimia, kuten riskinjakotoimia, jotka EIP siirtää kokonaan rahoituksen välittäjien hoidettaviksi, sekä ottaa käyttöön tuotteita, joihin liittyy esim. omaisuusvakuudellisia arvopapereita. Tätä salkkua varten osoitettu EU:n takaus oli kaksi miljardia euroa 31. joulukuuta 2020..

Infrastruktuuri- ja innovointi-ikkunassa oli 31. joulukuuta 2020 allekirjoitettu 460 velkatyypin tointa, joista 403 kuului tavanomaiseen velkasalkkuun ja 57 hybridiosaan, ja rahoituksen kokonaismäärä oli 50,3 miljardia euroa.

3.1.2. Infrastruktuuri- ja innovointi-ikkunan pääomasalkku

Infrastruktuuri- ja innovointi-ikkunan pääomasalkkuun sisältyvät kaikki allekirjoitetut ja peruuttamattomat pääomatyypin toimet. Tässä salkussa EU:n takausta voidaan käyttää tukemaan suoria investointeja yksittäisiin yrityksiin tai hankkeisiin (pääomatyypin suorat investoinnit) tai rahoittamaan rahastojen tai vastaavien salkkujen riskejä (pääomatyypin salkku).

EIP suorittaa vakiomuotoisen arviointinsa ja määrittää, liittyykö toimeen pääomatyypin riskejä, toimen oikeudellisesta muodosta ja nimikkeistöstä riippumatta.

Infrastruktuuri- ja innovointi-ikkunan tavanomaisessa pääomasalkussa EIP investoi pari passu -periaatteen mukaisesti EU:n takauksen kanssa. EU:n takaus kattaa 50 prosenttia jokaisesta infrastruktuuri- ja innovointi-ikkunan tavanomaiseen pääomasalkkuun sisältyvästä pääomatyypin toimesta, ja EIP kattaa loput 50 prosenttia.

EU:n takaukseen voidaan vedota negatiivisten arvontarkistusten, sijoitusten purkamisen yhteydessä realisoituneiden tappioiden ja EIP:n rahoituskulujen kattamiseksi siltä osin kuin on kyse EU:n takaamista oman pääoman ehtoisista sijoituksista.

Infrastruktuuri- ja innovointi-ikkunan tavanomaisen pääomasalkun osalta vastaanotetut EU:n takaukseen liittyvät palautukset käytetään EU:n takauksen korvaamiseen.

ESIR-sopimuksen kolmannella, 9. maaliskuuta 2018 allekirjoitetulla muutoksella ja oikaisulla perustettiin infrastruktuuri- ja innovointi-ikkunan NPB (kansalliset kehityspankit) -salkku. EU:n takaus kattaa salkkukohtaisesti 95 prosenttia salkun suuririskisimmästä osasta. EIP:lle jää loput viisi prosenttia sekä koko jäännösriski.

Infrastruktuuri- ja innovointi-ikkunassa oli 31. joulukuuta 2020 allekirjoitettu 169 pääomatyypin tointa, joista 163 kuului tavanomaiseen pääomasalkkuun ja 6 NPB-salkkuun, ja rahoituksen kokonaismäärä oli 6,9 miljardia euroa

3.2. Pk-yritysikkuna

Pk-yritysikkuna helpottaa pk-yritysten ja vähäisessä määrin myös pienten mid-cap-yritysten mahdollisuuksia saada lainaa ja oman pääoman ehtoista rahoitusta. Pk-yritysikkunan täytäntöönpanosta vastaa EIR.

ESIR-asetuksen puitteissa pk-yritysikkunaan annettavan EU:n takauksen enimmäismäärä on 6,75 miljardia euroa sekä vieraan että oman pääoman ehtoisille toimille.

Joulukuun 31. päivään 2020 mennessä EIR oli allekirjoittanut pk-yritysikkunaan kuuluvia toimia rahoituksen välittäjien kanssa yhteensä 25,5 miljardia euroa. Näiden tointen odotetaan saavan liikkeelle 211 miljardin euron investoinnit kaikissa jäsenvaltioissa. Lisäksi yhteensä 1 427 600 yritystä oli saanut rahoitusta ESIR-rahaston pk-yritysikkunasta.

3.2.1 Pk-yritysikkunan velkasalkku

EU:n takauksella katettu pk-yritysikkunan osa, joka liittyy lainarahoitukseen, tehostaa pk-yrityksiä koskevia EU:n nykyisiä rahoitusvälineitä. Niiden tehostaminen ESIR-rahaston puitteissa nopeutti takauksen käyttöönottoa ja mahdollisti suurempien lainamäärien ja useampien yritysten tukemisen näillä rahoitusvälineillä. Tukea annetaan erityisesti seuraaville järjestelyille:

- COSME-ohjelman lainatakausjärjestely, joka parantaa riskialttiimpien pk-yritysten rahoituksen saantia;
- pk-yritysten InnovFin-takausjärjestelmä (InnovFin SMEG), joka keskittyy innovatiivisiin ja tutkimusintensiivisiin yrityksiin;
- EaSI-ohjelman rahoituksen takuuväline, josta tuetaan mikrorahoitusta ja yhteiskunnallisia yrityksiä;
- kulttuurialan ja luovien toimialojen takausjärjestely, joka tarjoaa kohdennettua tukea näiden toimialojen pk-yrityksille;
- ESIR-rahaston pilottihankkeena kehitetty osaamis- ja koulutustuote, joka tarjoaa rahoitusta yksittäisille opiskelijoille ja oppijoille, työntekijöidensä uudelleenkoulutukseen investoiville yrityksille sekä organisaatioille, jotka tarjoavat koulutusta tai investoivat siihen; ja
- ESIR-yhdistelmätuote, joka kohdistuu tiettyihin toimintapoliittisiin tavoitteisiin jäsenvaltioissa, erityisesti rahoituksen saannin parantamiseen maatalousalalla. Tuote yhdistää EU:n rakennerahastoista tai kansallisista rahastoista ja ESIR-rahastosta saatavia varoja.

Pk-yritysikkunassa oli 31. joulukuuta 2020 allekirjoitettu 437 velkatyypin tointa, ja rahoituksen kokonaismäärä oli 15,1 miljardia euroa.

3.2.2 Pk-yritysikkunan pääomasalkku

ESIR-rahastoon kuuluvalla, EU:n takauksella katetulla pk-yritysikkunan osalla, joka liittyy oman pääoman ehtoiseen rahoitukseen, tuetaan kolmea järjestelyä:

- pk-yritysikkunan oman pääoman ehtoinen tuote, jonka avulla EIR investoi oman pääoman rahastoihin, rahastojen rahastoihin tai yhteisinvestointivälineisiin, joilla kanavoidaan oman pääoman ehtoista rahoitusta varhaisvaiheen yrityksille (esim. startup-yritykset) sekä kasvu- ja laajentumisvaiheessa oleville yrityksille (esim. scale-up-yritykset);
- Escalar-aloite, joka auttaa scale-up-yrityksiin keskittyviä rahastoja aikaansaamaan suuremman kriittisen massan; ja

- ESIR-yksityisluottojen ohjelma, jolla tuetaan monialaisia velkarahastoja, jotta eurooppalaisten pk-yritysten ja pienten mid-cap-yritysten käytettävissä olisi enemmän ja monipuolisempaa vaihtoehtoista velkarahoitusta.

Pk-yritysikkuna hyötyy myös EIP:n suorasta 4 miljardin euron rahoitusosuudesta, jolla on lisätty EIP:n EIR:lle myöntämää riskipääomavaltuutusta pk-yritysten ja mid-cap-yritysten oman pääoman ehtoisen rahoituksen tueksi.

Pk-yritysikkunassa oli 31. joulukuuta 2020 allekirjoitettu 355 pääomatyypin tointa, ja rahoituksen kokonaismäärä oli 10,5 miljardia euroa.

4. ESIR-rahastoon kuuluvan EU:n takuurahaston toiminta

ESIR-rahastoon kuuluva takuurahasto, jäljempänä ’takuurahasto’, perustettiin ESIR-asetuksen 12 artiklalla, ja sitä rahoitetaan pääasiassa unionin yleisestä talousarviosta saaduilla maksusuorituksilla ja EU:n takauksen kattamista toimista peräisin olevilla tuloilla. Takuurahasto muodostaa likviditeettipuskurin, josta EIP:lle on suoritettava maksuja silloin kun se vetoaa EU:n takaukseen. Takuurahaston varat on pidettävä tasolla, joka vastaa tiettyä prosenttiosuutta (tavoitesumma) EU:n kaikista takausvelvoitteista. Osuus on tällä hetkellä 35 prosenttia. Likviditeettipuskurin tarkoituksena on tarjota asianmukainen turvamarginaali, joka suojaa unionin talousarviota sen tilanteen varalta, että EU:n takaukseen vedotaan äkillisesti.

Maksut suoritetaan ESIR-sopimuksen mukaan takuurahastosta, jos maksun määrä ylittää EIP:n käytettävissä ESIR-tilillä olevien varojen määrän. EIP:n hallinnoima ESIR-tili on avattu EU:n takauksella katetuista ESIR-toimista ja takaisinperityistä määristä saatavien EU:n tulojen keruuta sekä EU:n takaukseen perustuvien maksujen ja EIP:lle maksettavien hallinnollisten kulujen ja takaisinperintäkulujen suorittamista varten.

Varainhoitoasetuksella[9] perustettiin yhteinen vararahasto vuosien 2021–2027 monivuotisen rahoituskehyksen mukaisista talousarviotakuista ja rahoitusapuohjelmista aiheutuvien rahoitusvelkojen ja vanhojen velkojen rahoittamiseksi. Sen vuoksi ESIR-rahaston takuurahasto muodostaa tammikuusta 2021 alkaen yhteisen vararahaston erillisen osan.

4.1. Takuurahaston rahoitusjärjestely

Takuurahastoa rahoitetaan seuraavista lähteistä:

- unionin yleisestä talousarviosta suoritettavat rahoitusosuudet; takuurahaston rahoittamiseen osoitetut määrärahat olivat 8 425 miljoonaa euroa;

[9] Asetus (EU, Euratom) 2018/1046 (EUVL L 193, 30.7.2018, s. 1).

- tulot ja kaikki muut unionin ESIR-sopimuksen mukaisesti saamat maksusuoritukset sekä Verkkojen Eurooppa -välineestä[10] ja vuoden 2020 Euroopan energia-, ilmastonmuutos- ja infrastruktuurirahastosta (Marguerite-rahasto)[11] saatavat tulot ja palautukset;
- takuurahaston varojen rahoitusmarkkinoille sijoittamisesta saadut tuotot (korot);
- sellaisista hankkeista takaisinperityt määrät, joiden yhteydessä on vedottu EU:n takaukseen.

Takuurahasto on kuulunut yhteisen vararahaston rahasto-osaan tammikuusta 2021 alkaen, ja sen kokonaisrahoitus toteutetaan asteittain vuoteen 2022 saakka.

4.2. Vuotuiset ja kumulatiiviset rahavirrat

Takuurahaston rahoittamiseen liittyvät talousarviositoumukset ja maksut esitetään taulukossa 2.

Taulukko 2 – Takuurahaston rahoittaminen

(miljoonaa euroa)	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Sitoumukset	1 350,0	2 110,2	2 680,3	2 069,3	357,3	301,0
Maksut	0	1 018,0	2 489,6	2 013,9	1 166,2	1 248,9

EU:n talousarviosta maksettavia rahoitusosuuksia koskeva ESIR-rahaston sitoumuskausi päättyi 31. joulukuuta 2020. Käyttötarkoitukseensa sidotuista tuloista voidaan tehdä sitoumuksia vuoteen 2022 saakka, jos niitä on saatavilla. Takuurahaston rahoittamiseen oli 31. joulukuuta 2020 mennessä sidottu yhteensä noin 8 868 miljoonaa euroa, josta 8 425 miljoonaa euroa tuli EU:n yleisestä talousarviosta ja 443 miljoonaa euroa käyttötarkoitukseensa sidotuista tuloista.

Takuurahastoon on tarkoitus suorittaa maksuja EU:n talousarviosta vuoteen 2022 saakka. Käyttötarkoitukseensa sidotuista tuloista voitaisiin kuitenkin suorittaa maksuja vuoteen 2023 asti. Takuurahastoon maksettiin tosiasiallisesti yhteensä noin 7 937 miljoonaa euroa, josta 7 513 miljoonaa euroa oli peräisin EU:n yleisestä talousarviosta ja 424 miljoonaa euroa saatiin käyttötarkoitukseensa sidotuista tuloista.

EIP:n hallinnoimat infrastruktuuri- ja innovointi-ikkunaan kuuluvat ESIR-toimet olivat 31. joulukuuta 2020 mennessä tuottaneet EU:lle kumulatiivisia nettotuloja 674 miljoonaa euroa, joista 243 miljoonaa euroa koski vuotta 2020[12].

[10] Asetus (EU) N:o 1316/2013.
[11] Asetus (EY) N:o 680/2007.
[12] Luvut tarkastetun tilinpäätösraportin mukaan (ESIR-sopimuksen lisäys III).

EU:lle aiheutui pk-yritysikkunaan kuuluvista ESIR-toimista 452 miljoonan euron kustannukset, joista 295 miljoonaa euroa koski vuotta 2020[13].

4.3. Salkun koostumus ja keskeiset ominaisuudet

Takuurahaston sijoitussalkku on muodostettu ESIR-takuurahaston varainhoidon suuntaviivoista 21 päivänä tammikuuta 2016 annetussa komission päätöksessä C(2016)165 vahvistettujen varainhoidon periaatteiden mukaisesti.

Suuntaviivoissa edellytetään, että sijoitussalkun varoilla on oltava riittävä likviditeetti sellaisten tapausten varalta, joissa EU:n takaukseen vedotaan. Samalla on kuitenkin pyrittävä optimoimaan tuotto ja riskitaso siten, että turvallisuus ja vakaus säilyvät korkealla tasolla.

Rahastoa varten hyväksyttiin investointi- ja riskinhallintastrategiat, joissa on otettu huomioon investointitavoitteet ja markkinoiden näkymät. Rahaston investointipolitiikalla pyrittiin lisäämään hajauttamista erilaisiin kiinteätuottoisiin omaisuusluokkiin.

Sijoitussalkku käsitti joulukuussa 2020 pääasiassa valtioiden, valtiotasoa alempien tasojen, ylikansallisten organisaatioiden ja valtiosidonnaisten laitosten liikkeeseen laskemia arvopapereita (46,8 prosenttia markkina-arvosta), yrityslainoja (20,3 prosenttia markkina-arvosta) sekä katettuja joukkovelkakirjoja (17,1 prosenttia markkina-arvosta). Noin 5,2 prosenttia salkusta sijoitettiin likvideihin ja korkean luokituksen saaneisiin (AA/AAA) Yhdysvaltain dollarin määräisiin sijoitustuotteisiin. Nämä sijoitukset on suojattu valuuttariskiltä.

Salkun duraatio oli vuoden 2020 lopussa 3,19 vuotta, ja sen keskimääräinen luottoluokitus on BBB+.

Suurin osa salkusta on sijoitettu likvideihin arvopapereihin, ja riittävä osuus (25 prosenttia salkun kokonaisarvosta) erääntyy alle 12 kuukauden kuluessa.

Salkun profiili (duraatio, luottoriski ja likviditeetti) on kalibroitu EU:n takauksen kattamista ESIR-toimista aiheutuvien ennakoitujen rahavirtojen mukaisesti (esim. arvioidut EU:n takaukseen perustuvat maksut, tulot).

Joulukuussa 2020 ESG[14]-merkittyjen instrumenttien osuus salkusta oli 9,5 prosenttia.

4.4. Tulos

Tulos on laskettu aikapainotettuna, jotta salkun koko (joka kasvoi huomattavasti jakson aikana) ei vaikuttaisi siihen.

[13] Ks. edellinen alaviite.
[14] Ympäristö, yhteiskunta ja hallintotapa.

Rahaston absoluuttinen tulos sen perustamisesta (huhtikuu 2016) alkaen oli 2,4 prosenttia joulukuussa 2020. Tämä tuotto saatiin tilanteessa, jossa korot Euroopassa olivat negatiivisia, varsinkin sellaisten saatavien osalta, jotka katsotaan markkinoilla luottoriskistä vapaiksi ja likvideiksi. Esimerkiksi Saksan kolmen vuoden joukkovelkakirjojen tuotto oli –0,77 prosenttia vuoden 2020 lopussa.

4.5. Arvio tavoitesumman riittävyydestä ja takuurahaston varojen määrästä

Takuurahaston tavoitesumma oli alun perin 50 prosenttia EU:n kaikista takausvelvoitteista. Tämä tavoite on arvioitu ennen ESIR-rahaston käynnistymistä.

Vuonna 2016 ESIR-rahastoa koskevassa komission sisäisessä arvioinnissa[15] todettiin, että takuurahastoon suoritettavia määriä voitaisiin mukauttaa. EU:n takauksen piiriin kuuluvien tuotteiden riskinarviointi osoitti, että unionin talousarvio olisi yleisesti ottaen riittävästi suojattu mahdollisilta EU:n takaukseen kohdistuvilta maksuvaatimuksilta, jos EU:n takuurahaston tavoitesummaksi asetettaisiin 35 prosenttia, ottaen huomioon ESIR-toimiin liittyvät takaisinperinnät, tulot ja takaisin maksettavat varat.

Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyivät komission ehdotuksen, ja tavoitesummaksi asetettiin ESIR 2.0 -asetuksen voimaantulon myötä 35 prosenttia EU:n kaikista takausvelvoitteista.

EU:n takauksen piiriin helmikuussa 2021 kuuluvien tuotteiden riskinarviointi vahvisti, että unionin talousarvio on yleisesti ottaen riittävästi suojattu mahdollisilta EU:n takaukseen kohdistuvilta maksuvaatimuksilta 35 prosentin rahoitusosuustavoitteella, ottaen huomioon EIP:n toimiin liittyvät takaisinperinnät, tulot ja takaisin maksettavat varat.

5. Päätelmät

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusehdotus, joka koskee InvestEU-ohjelman[16] perustamista, pohjautuu ESIR-asetukseen. Viimeisimmässä riippumattomassa arvioinnissa, joka tehtiin ESIR-asetuksen soveltamisesta, esitettiin päätelmät EU:n takauksen yleisestä merkityksellisyydestä ja vaikuttavuudesta: Erityisesti EU:n takauksen ja EIP:n rahoitusosuuden määrät olivat asianmukaisesti mitoitettuja, sillä EIP-ryhmä pystyi niiden ansiosta saamaan liikkeelle odotuksia vastaavat investoinnit. ESIR 2.0 -asetuksen mukaisen takuurahaston tavoitesumman mukautus johti EU:n talousarvion entistä tehokkaampaan käyttöön. Lisäksi vaikutus EU:n talousarvion muihin osiin oli rajallinen. Tämä johtaa EU:n talousarviosta annetun tuen suurempaan tehokkuuteen. Lisäksi ESIR-rahaston tavoitesumman mallintamisessa käytetty yleinen lähestymistapa vaikutti asianmukaiselta ja alan normeja vastaavalta.

[15] SWD(2016) 297.
[16] SWD(2018) 314 final.

Vuoden 2020 loppuun mennessä ESIR-rahasto on saanut aikaan yhteensä 545,3 miljardin euron edestä investointeja kaikissa jäsenvaltioissa, mikä ylittää 500 miljardin euron tavoitteen ja lieventää koronaviruksen vaikutusta Euroopan talouteen.

Komissio tekee vuonna ESIR-rahaston jälkiarvioinnin, joka on määrä toimittaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle vuoden 2022 loppuun mennessä.